

ΥΦΟΣ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Κριτήριο 19499

Εκφώνηση: Το ύφος στην 1η παράγραφο του Κειμένου μπορεί να χαρακτηριστεί:

- α. απλό
- β. οικείο
- γ. λόγιο
- δ. ειρωνικό

Μιλώντας κανείς για την ελληνική γλώσσα, μιλάει αναγκαστικά άλλοτε για ένα θαύμα και άλλοτε για ένα τραύμα. Θαύμα, για όλα αυτά που έχει επιδαψιλεύσει¹ στον συλλογικό ψυχισμό η γλώσσα αυτή, από τους στίχους των ποιητών που απαγγέλλουμε δυνατά σαν να μετέχουμε των αχράντων μυστηρίων² της ζωής, μέχρι το φως των φιλοσόφων με το οποίο φωτίζουμε μερικώς τα μυστήρια της ύπαρξης, και τραύμα από τη συλλογική ακηδία³, την παθολογική αδιαφορία στην αντιμετώπιση της γλώσσας αυτής εκ μέρους των φυσικών της ομιλητών, από το μαράζωμα αυτού του πλούτου που κληρονομήθηκε μέσα στο χρόνο και αφυδατώνεται χρόνο με το χρόνο.

Απάντηση: γ.

2. Κριτήριο 14436

Εκφώνηση: Το ύφος του Κειμένου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, κατά κύριο λόγο:

- α. σοβαρό
- β. λόγιο
- γ. παιγνιώδες
- δ. δεοντολογικό

[Αίτια και πολιτικές αντιμετώπισης του αναλφαβητισμού]

Ο ορισμός της UNESCO που αποδέχεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατατάσσει ως «αναλφάβητα τα άτομα που δεν είναι ικανά να διαβάσουν και να γράψουν κατανοώντας μια απλή και σύντομη έκθεση γεγονότων σχετική με την καθημερινή τους ζωή». Δεν έχουν δυνατότητα να γράψουν μία επιστολή, να συμπληρώσουν ένα έντυπο, να διαβάσουν ένα λογαριασμό ή έναν τηλεφωνικό κατάλογο. Μορφές αναλφαβητισμού είναι: ο οργανικός, ο λειτουργικός, ο τεχνολογικός ή ψηφιακός, και εκείνος των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. [...]

Οι επιπτώσεις από την αδυναμία εξέλιξης του οργανικού και τη διατήρηση του λειτουργικού αναλφαβητισμού αφορούν την εκπαιδευτική, κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική ζωή στη χώρα μας. Ανισότητες στην εκπαίδευση εντοπίζονται μεταξύ αναπτυγμένων και υπανάπτυκτων χωρών, μεταξύ διαφορετικών περιφερειών στην ίδια χώρα, μεταξύ του ανδρικού και γυναικείου πληθυσμού, μεταξύ διαφορετικών ηλικιακών ομάδων,

¹ παρέχω κάτι σε αφθονία

² Θεία Κοινωνία

³ αδιαφορία, αμέλεια

μεταξύ εργαζομένων και ανέργων, μεταξύ ειδικευμένων και ανειδίκευτων κατά κλάδο απασχόλησης, μεταξύ διαφοροποιημένων εισοδηματικά κοινωνικών στρωμάτων και επαγγελματικών ομάδων, μεταξύ διαφόρων οικογενειακών τύπων και κοινωνικών κατηγοριών ή τάξεων. Οι ανισότητες αυτές ευθύνονται για τη διαίονιση του αναλφαβητισμού με οδυνηρές επιπτώσεις σε άτομα και ευρύτερες κοινωνικές ομάδες. Στη συνέχεια, ο ίδιος ο αναλφαβητισμός αναπαράγει τις εκπαιδευτικές, επαγγελματικές και κοινωνικές ανισότητες και συχνά καταδικάζει ικανά άτομα στο περιθώριο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. [...]

Μια επιλεκτική αναφορά στις επιπτώσεις του οργανικού και λειτουργικού αναλφαβητισμού μπορεί να επικεντρωθεί σε προβλήματα που ανακύπτουν στη μόρφωση, την εργασία και την καθημερινή προσωπική και οικογενειακή ζωή των υποεκπαιδευμένων ατόμων. Η αποφυγή ατυχημάτων από άγνοια οδηγιών χρήσης συσκευών και μηχανημάτων, η φροντίδα της υγείας και η ασφαλής λήψη φαρμάκων, οι ασφαλείς μετακινήσεις και τα ταξίδια, η τακτοποίηση εκκρεμοτήτων με υπηρεσίες, η επικοινωνία με μακρινούς συγγενείς, η ανατροφή και υποστήριξη των παιδιών, η πλήρης άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων, η εύρεση, διατήρηση και αναβάθμιση της εργασίας, οι εκτιμήσεις και υπολογισμοί εξόδων, ο έλεγχος των καταναλωτικών προϊόντων, η εκμετάλλευση ευκαιριών, η πνευματική καλλιέργεια, η απόκτηση κοινωνικής αγωγής, η πολιτιστική δημιουργία και πολλές άλλες δραστηριότητες εμποδίζονται από τον αναλφαβητισμό. Γενικά, η έλλειψη πληροφοριών ή γνώσεων και η άγνοια τρόπων αναζήτησης και αξιοποίησης τους απειλεί με κοινωνικό αποκλεισμό κάθε άτομο που δραστηριοποιείται στη σύγχρονη κοινωνία της πληροφορίας.

Απάντηση: α.

3. Κριτήριο 28118

Εκφώνηση: δεν μπορεί να αποταμιεύει την πείρα του (2η παράγραφος), απεκδύονται των ευθυνών τους (4η παράγραφος): **Να αποδώσετε με απλούστερο ύφος τις δύο (2) έντονα γραμμένες φράσεις του Κειμένου 1.**

Απάντηση:

«δεν μπορεί να αποταμιεύει την πείρα του»: δεν είναι σε θέση να συγκεντρώνει τις γνώσεις του (γράφοντας όσα έμαθε ή διαβάζοντας και κατανοώντας τα).

«απεκδύονται των ευθυνών τους»: διώχνουν από πάνω τους κάθε ευθύνη, αισθάνονται ότι δεν φέρουν καμιά ευθύνη.

4. Κριτήριο 14797

Εκφώνηση: **Να μετασχηματίσεις το παρακάτω τμήμα του Κειμένου 1, χωρίς να αλλάξεις το νόημά του, ώστε ο λόγος να γίνει πιο απλός και κατανοητός για ένα ευρύτερο κοινό.**

Γενικότερα, χωρίς επικοινωνία θα επικρατούσαν καταστάσεις φαυλότητας, οι οποίες, κατά κανόνα, οδηγούν σε τέλμα και καταστροφή, σε αμέτρητες και επικίνδυνες συγκρούσεις με διαλυτικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη καθημερινότητα. (2η παράγραφος)

Απάντηση: Γενικότερα, χωρίς επικοινωνία θα υπήρχαν άσχημες καταστάσεις, οι οποίες, βασικά, οδηγούν σε αδιέξοδο και σε πολλές αντιπαραθέσεις με αρνητικές συνέπειες στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

5. Κριτήριο 20467

Εκφώνηση: «και να αρχίζουν να διαγράφονται με αρκετή σαφήνεια λύσεις απροσδόκητες»: **μπορείς να απλοποιήσεις τη φράση, ώστε να γίνεται ευκολότερα κατανοητή (μονάδες 5);**

Απάντηση: Η φράση μπορεί να γραφτεί ως εξής: «Και ν' αρχίζουν να φαίνονται πιο καθαρά λύσεις που δεν περίμενες».

6. Κριτήριο 14466

Εκφώνηση: «Οι γονείς εδώ, λοιπόν, πρέπει να μπορούν να δείξουν ευελιξία, να κάμψουν την όποια άκαμπτη στάση τους και να αρχίσουν να «ακούν» περισσότερο τον έφηβο, δείχνοντάς του κιόλας ότι παίρνουν στα σοβαρά τις απόψεις του».

Το ύφος του κειμένου στο παραπάνω χωρίο (Κείμενο 1) θα μπορούσε να χαρακτηριστεί:

- α. ειρωνικό
- β. συμβουλευτικό
- γ. τυπικό

Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου με κριτήριο τους ρηματικούς τύπους του χωρίου.

Απάντηση: β. συμβουλευτικό

Το ρήμα της κύριας πρότασης είναι το «πρέπει» (δεοντική τροπικότητα), ενώ γίνεται ευρεία χρήση της υποτακτικής έγκλισης («να επιδείξουν», «να κάμψουν», να «ακούν»).

7. Κριτήριο 14509 / 14510

Εκφώνηση:

«Όταν αντιμετωπίζουν μια νέα πρόκληση μπορεί να σκέφτονται αμέσως «Δεν μπορώ». [...] Καλό είναι να μην εστιάζουν σε έναν συγκεκριμένο τομέα, π.χ. στο να τα πάει καλά σε ένα τεστ ορθογραφίας, γιατί έτσι το παιδί μπορεί να συνδέσει την προσωπική του αξία με το βαθμό του τεστ.»

Στα παραπάνω υπογραμμισμένα σημεία επιλέγεται ένα ύφος που ταιριάζει στον προφορικό ή τον γραπτό λόγο; (μονάδες 3) Τι επιτυγχάνεται με την επιλογή αυτή; (μονάδες 6) Να μετασχηματίσεις εκφραστικά ή και συντακτικά τα σημεία αυτά, ώστε πλέον να παραπέμπουν σε πιο σοβαρό ύφος, αν το θεωρείς προφορικό, ή το αντίστροφο. (μονάδες 6)

Απάντηση: Και στις δύο περιπτώσεις το ύφος είναι προφορικό και απλό εξασφαλίζοντας την αμεσότητα και μεγαλύτερη πειστικότητα του λόγου, διότι πρόκειται για φράσεις που θα έλεγε ή θα σκεφτόταν το παιδί ή οι γονείς στην καθημερινότητα και όχι η καλλιεργημένη ενήλικη συντάκτης ενός άρθρου.

Μετασχηματισμός των αποσπασμάτων:

να σκέφτονται αμέσως «Δεν μπορώ»: να σκέφτονται αμέσως ότι αδυνατούν να πετύχουν, αναλογίζονται αμέσως ότι αδυνατούν (τροπή του ευθέως λόγου σε πλάγιο)

στο να τα πάει καλά: στο να επιτύχει, να διακριθεί

8. Κριτήριο 14720

Εκφώνηση: Στο Κείμενο 1 η συγγραφέας γράφει με τρόπο που δίνει την εντύπωση ότι εξομολογείται προσωπικές της σκέψεις και ανησυχίες. Να εντοπίσεις τρία σημεία που επιβεβαιώνουν αυτή την παρατήρηση (μονάδες 9) και να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή της σε σχέση με το θέμα του Κειμένου και τη σχέση της αρθρογράφου με τα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται (μονάδες 6).

[Girlhood interrupted: Το πέρασμα των κοριτσιών στην εφηβεία είναι πιο βίαιο και απότομο από ποτέ]

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Marie Claire* (τεύχος Οκτωβρίου 2021) από τη Μαρίλη Εφραιμίδη και αφορά από το ντοκιμαντέρ μικρού μήκους «*Girlhood*» που δημιούργησαν οι σκηνοθέτριες Βάνια Τέρνερ και Μαρία Σιδηροπούλου παρακολουθώντας τις ζωές και τις σκέψεις τριών 17χρονων φιλενάδων στην Αθήνα της καραντίνας. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 02 - 10 - 2021. (διασκευή συντομευμένη).

Το βράδυ κοιμήθηκαν κορίτσια και το πρωί ζύπνησαν γυναίκες. Θυμάμαι και ποια μέρα περίπου έγινε αυτό. Και τι ακολούθησε. Πήραν μεγάλες σακούλες και άδειασαν τα ρούχα από την ντουλάπα τους. Έβαλαν μέσα ό,τι ήταν ροζ ή είχε λουλούδια και άφησαν στα ράφια μόνο κάτι γκρι φόρμες. Μετά μου ανακοίνωσαν: «μαμά, δεν έχουμε τίποτα να φορέσουμε, πρέπει να πάμε για ψώνια». Οι κόρες μου σταμάτησαν να είναι κορίτσια μέσα σε μία νύχτα και έγιναν έφηβες. Το βλέμμα τους είναι ακόμα παιδικό, όμως το μυαλό τους, το σώμα τους, τα ενδιαφέροντά τους, οι απόψεις τους, ακόμα και η ώρα που πηγαίνουν για ύπνο τις κάνει αυτό που θέλουν και οι ίδιες να είναι. Έφηβες της εποχής μας.

Ξεκίνησα το ταξίδι της μητρότητας γνωρίζοντας από την αρχή ότι η εφηβεία θα είναι η πιο δύσκολη «πίστα». Θα μπορούσε αυτός να είναι ο ουσιαστικός απογαλακτισμός από το υπερπροστατευτικό κουκούλι της μαμάς και του μπαμπά. Όλα όσα φοβόμουν όμως δεν ήταν τίποτα μπροστά σε εκείνα που πλέον συμβαίνουν στον κόσμο των εφήβων, αλλά και των παιδιών του Δημοτικού. Χορογραφίες στο Tik-Tok, πόζες στο Instagram, ομαδικές συνομιλίες στο Viber απεριόριστη πρόσβαση στο Netflix, σίτσι της τραπ που επαναλαμβάνουν άθλια σεξιστικά στερεότυπα. Ένας χαοτικός κόσμος από ερεθίσματα, ιδέες, πρότυπα, ανθρώπους που δύσκολα οι γονείς μπορούν να ελέγξουν. Οι κόρες μας θα μπορούσαν να είναι η Αλίκη στη Χώρα των Θαυμάτων, όμως τώρα αυτή η Χώρα έχει μόνο ένα στόχο: την Αλίκη-αντικείμενο, την Αλίκη που αποχαιρετά βίαια την παιδική ηλικία και βιάζεται να γίνει γυναίκα. Όπου κι αν γυρίσεις το κεφάλι σου στον ψηφιακό και στον αληθινό κόσμο που περιβάλλει τα παιδιά μας, οι γυναίκες, για να είναι αποδεκτές, πρέπει να έχουν άψογο μακιγιάζ, τέλεια χαρακτηριστικά, προκλητικές καμπύλες, να φοράνε ξεφτισμένο τζιν σορτς και να κοιτάζουν με νόημα τον φακό.

Συνειδητοποιώ πως, όταν ήταν μικρές, έπεφτα στις παγίδες των στερεοτύπων συνεχώς. Σκέφτομαι τώρα πόσες «Μπάρμπι» έδωσα στα παιδιά μου. Όχι μόνο τις κούκλες, για να παίζουν, αλλά και ατέλειωτες ώρες με σχετικές ταινίες στο σπίτι και στο σινεμά... Καθόμουν πάντα μαζί τους και διαπίστωνα διαρκώς ότι αυτό το θέαμα είναι τουλάχιστον κούτο, αλλά δεν μου περνούσε από το μυαλό ότι μπορεί να αποβεί και επικίνδυνο, γιατί σε λίγα χρόνια

ίσως μετρήσουν τον εαυτό τους μπροστά στον καθρέφτη και ίσως απογοητευτούν που δεν είναι αρκετά ψηλές ή αρκετά αδύνατες, όπως οι «Μπάρμπι» και ότι μια μέρα μπορεί γι' αυτόν το λόγο να σταματήσουν να τρώνε και να χαθούν στο στρόβιλο της νευρικής ανορεξίας, της ψυχικής ασθένειας με τη μεγαλύτερη θνησιμότητα. (...)

Απάντηση: Ο εξομολογητικός και προσωπικός τόνος της συντάκτριας εντοπίζεται στις εξής φράσεις:

- *Οι κόρες μου σταμάτησαν να είναι κορίτσια . . . (1 η παράγραφος).*
- *Ξεκίνησα το ταξίδι της μητρότητας γνωρίζοντας από την αρχή ότι η εφηβεία θα είναι η πιο δύσκολη «πίστα» (2 η παράγραφος).*
- *Συνειδητοποιώ πως, όταν ήταν μικρές, έπεφτα στις παγίδες των στερεότυπων συνεχώς (3 η παράγραφος).*

Ο προσωπικός αυτός τόνος μπορεί να εξηγηθεί, επειδή επιδιώκεται η αμεσότητα της προσωπικής μαρτυρίας, καθώς στο συγκεκριμένο άρθρο μια μητέρα εξομολογείται σε άλλες μητέρες με κοινές ανησυχίες τους φόβους της για την ανεπάρκεια της, όταν τα κορίτσια της μεγαλώνουν. Έτσι το θέμα γίνεται απολύτως κατανοητό και αποδεικνύονται οι φόβοι για τη βίαιη διακοπή της παιδικής ηλικίας των κοριτσιών, που αποτελεί το θέμα του άρθρου. Το εξομολογητικό ύφος δικαιολογείται, γιατί κάθε μάνα κοριτσιών στην εφηβεία βιώνει συχνά αντίστοιχα συναισθήματα και αγωνιά για τα παιδιά της. Αντίστοιχη είναι η σχέση της αρθρογράφου με τα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται στο κείμενό της (σχέση μητέρας – κόρης).

9. Κριτήριο 14791

Εκφώνηση: Το ύφος της τελευταίας παραγράφου του Κειμένου μπορεί να χαρακτηριστεί ως:

- α. επίσημο
- β. σοβαρό
- γ. παραστατικό
- δ. λαϊκότροπο

Ο νέος μου ωστόσο περιμένει εκεί, καθισμένος στη γωνιά, με το μάτι του θολό. Διετύπωσε όπως μπορούσε, ρευστά, με μίαν ευγλωττία β ρευστή, την ερώτησή του. Και περιμένει μίαν απάντηση, που να μην είναι ρητορεία, κενολογία, ανταρέσκεια, αοριστολογία, φιλολογία. Περιμένει μίαν απάντηση που να είναι κανόνας ζωής. Αλλά ούτε αυτό μόνο. Μίαν απάντηση που να πηγάζει από μία πράξη ζωής. Μη νομίζετε πως θα τον ξεγελάσετε. Αφελέστατη θα ξεφανερωνόταν η πονηρία σας, και πολύ σύντομα. Το μάτι του είναι έτοιμο να συμπονέσει την αμηχανία του συνομιλητή του, είναι όμως κι' αδυσώπητο. Πάει η εποχή των πανηγυρικών λόγων.

Απάντηση: γ.

10. Κριτήριο 17151

Εκφώνηση: Το ύφος του Κειμένου 1 μπορεί να χαρακτηριστεί κυρίως ως:

- α. ειρωνικό
- β. αποστασιοποιημένο

γ. καταγγελτικό

δ. ουδέτερο

Να επιλέξεις τη σωστή, κατά τη γνώμη σου, απάντηση (μονάδες 3) και να την τεκμηριώσεις με τέσσερις (4) γλωσσικές αναφορές από το Κείμενο (μονάδες 12).

[Η νεανική ανταρσία]

Φοβάμαι ότι θα αδικούσα το έργο της νέας Καταλανής συγγραφέως Μάρτα Μπουτσάκα με τον ελληνικό τίτλο: «Συγγνώμη» (στο πρωτότυπο: *plastilina* = εύπλαστη ύλη ή εκρηκτικό μείγμα), αν έλεγα ότι θέμα του είναι η νεανική εγκληματικότητα. Το θέμα του είναι ευρύτερο, είναι η νεανική ανταρσία, που δεν ταυτίζεται υποχρεωτικά με την τυπική παραβατικότητα έναντι θεσμών και νόμων. Είναι η «ανταρσία των αγέλων» (ως ένα εκρηκτικό μείγμα νιότης και απόγνωσης), όπως είχε ονομάσει μια παλαιότερη πραγματεία του πάνω στο ίδιο ζήτημα γνωστός διανοούμενος. Μάλιστα, σε μια εποχή όπου ούτε η εξάπλωση των ναρκωτικών ούτε η ισχύς των ΜΜΕ ήταν τόσο μεγάλη.

Αφορμή του έργου της Μπουτσάκα υπήρξε ένα πραγματικό γεγονός που συνέβη στην πρωτεύουσα της Καταλωνίας: ο αναίτιος, σχεδόν τελετουργικός, άγριος φόνος (κάψιμο) μιας άστεγης μεσήλικης γυναίκας από μια παρέα εφήβων, αγοριών και κοριτσιών. (Δεν ήταν το μόνο ανάλογο περιστατικό, συμβαίνουν και αλλού, στην Ελλάδα και σε όλη την Ευρώπη, σε ένα ταξίδι μου στη Γερμανία πριν λίγα χρόνια η μικρή ειδυλλιακή φοιτητούπολη του Γκαϊτίνγκεν ήταν ανάστατη από παρόμοιο φρικτό φόνο). Τι συμβαίνει λοιπόν και τα παιδιά μας, μεγαλωμένα κάτω από τον αστερισμό μιας «απελευθερωμένης» παιδείας, ανταποκρίνονται με πράξεις ακραίας βίας;

«Συγκλονισμένη από το γεγονός που την ώθησε στη συγγραφή του έργου», μεταφέρω από το σημείωμα της μεταφράστριας Μαρίας Χατζηεμμανουήλ, «αλλά μακριά από διδακτισμούς και ηθικολογίες, η συγγραφέας προσπαθεί να κατανοήσει τις σχέσεις των νέων μεταξύ τους, αναζητώντας μια απάντηση στα εύλογα ερωτήματα, τα δικά της, αλλά και των θεατών: τι γεννάει όλη αυτή την απρόκλητη, αναίτια φαινομενικά βία στην εποχή μας; Μέχρι πού φθάνει η ευθύνη των γονιών για τις πράξεις των παιδιών τους; Ποια είναι η ευθύνη των ΜΜΕ;».

Το έργο «βλέπει», πράγματι, πίσω από τα παραπάνω, την εργώδη προσπάθεια των επικυρίαρχων του πλανήτη να καταστρέψουν συστηματικά, με ποταμούς χρημάτων, κάθε βάση οργανωμένης ζωής της κοινωνίας. Να παραμορφώσουν και να ακρωτηριάσουν όλα τα ζωτικά κείμενα, προτείνοντας στη θέση τους σκουπίδια.

Η μετάφραση από τα Καταλανικά της Μαρίας Χατζηεμμανουήλ, με τη δραματουργική επεξεργασία των Άννας Αδριανού και Γιάννη Μπότση, παρ' ότι προσθέτει στο έργο μια γενναιόδωρη -και αρκούντως διδακτική- «αύρα «συγγνώμης», είναι καλή. Ωστόσο, επιμένω ότι ο πρωτότυπος τίτλος, μάλιστα με τη δεύτερη σημασία του (ως ένα εκρηκτικό μείγμα νιότης και απόγνωσης), είναι το αληθινό νήμα και φυτίλι του σκληρού αυτού έργου.

Απάντηση: Το ύφος λόγου του συγγραφέα στο Κείμενο 1 είναι καταγγελτικό (το γ). Τεκμηρίωση:

- «ο αναίτιος, σχεδόν τελετουργικός, άγριος φόνος (κάψιμο) μιας άστεγης μεσήλικης γυναίκας από μια παρέα εφήβων, αγοριών και κοριτσιών» (2η παράγραφος) → Η συσσώρευση επιθέτων (αναίτιος, τελετουργικός, άγριος) και οι λεπτομέρειες (κάψιμο, αγοριών και κοριτσιών) λειτουργούν καταγγελτικά, εφόσον εντυπώνονται στο μυαλό του αναγνώστη, και διεγείρουν συναισθήματα.
- «σε ένα ταξίδι μου στη Γερμανία πριν λίγα χρόνια η μικρή ειδυλλιακή φοιτητούπολη του Γκαϊτίνγκεν ήταν ανάστατη από παρόμοιο φρικτό φόνο» (2η παράγραφος) → Στο απόσπασμα αυτό το ύφος της καταγγελίας, και η

αναμενόμενη συναισθηματική ανταπόκριση του αναγνώστη, υλοποιούνται γλωσσικά μέσω της αντίθεσης ανάμεσα στα επιλεγμένα επίθετα (μικρή ειδυλλιακή φοιτητούπολη ≠ φρικτό φόνο).

- «Το έργο «βλέπει», πράγματι, την εργώδη προσπάθεια των επικυρίαρχων του πλανήτη να καταστρέψουν συστηματικά, με ποταμούς χρημάτων, κάθε βάση οργανωμένης ζωής της κοινωνίας.» (4η παράγραφος) → Εδώ κατηγορούνται οι ισχυροί του πλανήτη για προσπάθεια διάλυσης της οργανωμένης ζωής της κοινωνίας. Η καταγγελία στο ύφος επιτυγχάνεται με τις λεξιλογικές επιλογές, και συγκεκριμένα με το επίθετο (εργώδη: ειρωνεία), το επίρρημα (συστηματικά), τον συνυποδηλωτικό λόγο (ποταμούς χρημάτων) και το εκφραστικό σχήμα της υπερβολής (να καταστρέψουν συστηματικά κάθε βάση οργανωμένης ζωής της κοινωνίας).

- «Να παραμορφώσουν και να ακρωτηριάσουν όλα τα ζωτικά κείμενα, προτείνοντας στη θέση τους σκουπίδια» (4η παράγραφος) → Και στο σημείο αυτό καταγγέλλονται οι ισχυροί του πλανήτη ότι επιχειρούν να αντικαταστήσουν τις ζωτικές δυνάμεις της κοινωνίας με ευτελείς αρχές και αξίες. Το ύφος υλοποιείται γλωσσικά μέσω της χρήσης συναισθηματικά φορτισμένων λέξεων (παραμορφώσουν, ακρωτηριάσουν) και μεταφορικών σχημάτων (να ακρωτηριάσουν τα ζωτικά κείμενα // προτείνοντας σκουπίδια). Στον αναγνώστη προκαλείται το συναίσθημα της αγανάκτησης, προκειμένου να αντιδράσει (στόχος του καταγγελτικού ύφους λόγου).

11. Κριτήριο 17157

Εκφώνηση: Το ύφος λόγου στο Κείμενο 1 θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως:

- α. τυπικό
- β. επιστημονικό
- γ. χιουμοριστικό
- δ. επιθετικό

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση (μονάδες 3) και να την τεκμηριώσεις με τέσσερις φράσεις ή και χωρία του κειμένου (μονάδες 12).

[Μιλώντας στο γιο μου]

Κάθε τόσο, Αμαδόρ, μου έρχεται η όρεξη να σου πω πολλά πράγματα. Κρατιέμαι όμως, μείνε ήσυχος, επειδή αρκετά σου σπάω τα νεύρα με το ρόλο του πατέρα, για να σε φορτώσω και με άλλα, μεταμφιεσμένος σε φιλόσοφο. Καταλαβαίνω ότι και η υπομονή των παιδιών έχει τα όριά της. Επιπλέον, δε θέλω να μου συμβεί και μένα αυτό που συνέβη σ' ένα φίλο μου μια μέρα που χάζευε ήρεμος τη θάλασσα με το πεντάχρονο πιτσιρίκι του. Το μυζιάρικο του είπε με ονειροπόλο ύφος: «Μπαμπάκα, πόσο θα μου άρεσε να κάναμε η μαμά, εσύ κι εγώ μια βόλτα με μια βαρκούλα». Συναισθηματικός, ο φίλος μου ένωσε έναν κόμπο στο λαιμό, ακριβώς πάνω από τον κόμπο της γραβάτας. «Και βέβαια, γιε μου, να πάμε όποτε θέλεις!» «Κι όταν θα είμαστε στα βαθιά» συνέχισε το τρυφερό πλάσμα «θα σας πετάξω και τους δυο στη θάλασσα, να πνιγείτε». Από τη ραγισμένη καρδιά του πατέρα βγήκε ένα μονοκανητό πόνου: «Μα γιε μου!...». «Φυσικά, μπαμπάκα. Δεν ξέρεις ότι οι γονείς πολύ μάς τη δίνετε;». Τέλος του πρώτου μαθήματος.

Αν ακόμα κι ένα πεντάχρονο μπορεί να σκεφτεί κάτι τέτοιο, φαντάζομαι πως ένας μαντραχαλός που έκλεισε τα δεκαπέντε, όπως εσύ, θα το 'χει πολύ καλά εμπεδωμένο. Ως εκ τούτου, δεν είναι στις προθέσεις μου να σου δώσω κι άλλα κίνητρα για πατροκτονία πέρα από τα συνήθη των καθωσπρέπει οικογενειών. Εξάλλου, πάντα μού ήταν ενοχλητικός αυτός ο τύπος γονιού που προσπαθεί να είναι «ο καλύτερος φίλος των παιδιών του». Τα παιδιά πρέπει να έχετε φίλους στην ηλικία σας, φίλους και φίλες, φυσικά. Με γονείς, καθηγητές και λοιπούς ενήλικες μπορείτε, στην καλύτερη των περιπτώσεων, να τα πηγαίνετε απλώς καλά, κι αυτό ειν' αρκετό. Αλλά το να τα πηγαίνετε καλά με έναν ενήλικα περιλαμβάνει και το να έχετε κάπου κάπου τη διάθεση να τον πνίζετε. Αλλιώςτικα δεν αξίζει. Αν εγώ ήμουν δεκαπέντε χρονών, πράγμα πια απίθανο να μου ξανασυμβεί, δε θα εμπιστευόμουν κανέναν απ' όλους αυτούς τους υπερβολικά «συμπαθητικούς» μεγάλους, απ' όλους αυτούς που θα έμοιαζαν να θέλουν να είναι μικρότεροι από μένα, κι απ' όλους αυτούς που θα μου έδιναν συστηματικά δίκιο. Τους ξέρεις εκείνους που λένε πάντα «εσείς οι νέοι έχετε κότσια», «αισθάνομαι νέος σαν κι εσάς» και άλλες κοτσάνες αυτού του στιλ. Τα μάτια σου δεκατέσσερα! Κάτι θα θέλουν με τόσο πολύ γλείψιμο. Ο πατέρας ή ο καθηγητής πρέπει να είναι κάπως βαρύν, αλλιώςτικα δε λέει. Ο νεαρός είσαι εσύ.

Απάντηση: Η σωστή απάντηση είναι το γ. χιουμοριστικό

Φράσεις – χωρία που δικαιολογούν την απάντηση:

- αρκετά σου σπάω τα νεύρα
- μεταμφιεσμένος σε φιλόσοφο
- και η υπομονή των παιδιών έχει τα όριά της πισσιρίκι
- Το μυζιάρικο του είπε με ονειροπόλο ύφος
- Ένωσε έναν κόμπο στο λαιμό, ακριβώς πάνω από τον κόμπο της γραβάτας
- «Κι όταν θα είμαστε στα βαθιά» συνέχισε το τρυφερό πλάσμα «θα σας πετάξω και τους δυο στη θάλασσα, να πνιγείτε». Από τη ραγισμένη καρδιά του πατέρα βγήκε ένα μουγκανητό πόνου... «Μα γιε μου!...». «Φυσικά, μπαμπάκα. Δεν ξέρεις ότι οι γονείς πολύ μας τη δίνετε;»
- ένας μαντραχαλός
- να σου δώσω και άλλα κίνητρα για πατροκτονία
- να έχετε κάπου κάπου τη διάθεση να τον πνίζετε. Αλλιώςτικα δεν αξίζει. κοτσάνες αυτού του στιλ.
- Κάτι θα θέλουν με τόσο πολύ γλείψιμο.

12. Κριτήριο 14438

Εκφώνηση: «Από την άλλη πλευρά, εκείνοι που μάχονται υπέρ της ελευθερίας των παιδιών να φορούν τα ρούχα της επιλογής τους και όχι στολή, υποστηρίζουν ότι τα παιδιά δεν πρέπει να καταπιέζονται. Το ντύσιμο είναι χαρά και τα παιδιά πρέπει να έχουν την ελευθερία της έκφρασης και μέσα από το ντύσιμό τους.» **Να ξαναγράψεις το χωρίο κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε το ύφος των αρνητών της σχολικής ποδιάς να μετατραπεί από απόλυτο σε μετριοπαθές (10 μονάδες). Θεωρείς ότι το μετριοπαθές ύφος θα ήταν πιο πειστικό για τους αναγνώστες του Κειμένου ή όχι; Να αιτιολογήσεις σύντομα την απάντησή σου (5 μονάδες).**

Απάντηση: Μετασχηματισμός: «Από την άλλη πλευρά, εκείνοι που μάχονται υπέρ της ελευθερίας των παιδιών να φορούν τα ρούχα της επιλογής τους και όχι στολή, υποστηρίζουν ότι τα παιδιά δεν θα ήταν σωστό να

καταπιέζονται. Το ντύσιμο είναι χαρά και τα παιδιά θα ήταν καλό να έχουν την ελευθερία της έκφρασης και μέσα από το ντύσιμο τους.»

Το μετριοπαθές ύφος, κατά τη γνώμη μου, θα ήταν πιο πειστικό για τους αναγνώστες, καθώς η απόλυτη έκφραση (με τη χρήση του πρέπει) για ένα θέμα κοινωνικό θα δημιουργούσε αντιδράσεις. Το μετριοπαθές ύφος δίνει τη δυνατότητα στους αναγνώστες να προβληματιστούν και οι ίδιοι για το ζήτημα της σχολικής ποδιάς και να συνταχθούν με τη μία ή την άλλη άποψη αξιολογώντας διαφορετικές οπτικές για το θέμα.

13. Κριτήριο 17138

Εκφώνηση: *«Προσπαθήστε, λοιπόν, να κρατάτε το μυαλό σας ενεργό μέσα από το διάβασμα, το γράψιμο, τις συζητήσεις, τη διαρκή επίλυση προβλημάτων».* (3η παράγραφος) **Ποια φαίνεται ότι είναι η πρόθεση του συγγραφέα στην παραπάνω περίοδο λόγου του Κειμένου 1 (μονάδες 3); Να εντοπίσεις δύο γλωσσικές επιλογές που δικαιολογούν την απάντησή σου (μονάδες 4) και να μετασχηματίσεις την περίοδο λόγου, ώστε το ύφος λόγου να γίνει πιο πληροφοριακό (μονάδες 8).**

Απάντηση: Η πρόθεση του συγγραφέα: να προτρέψει τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας να διατηρούν πνευματική διαύγεια, για να διανύσουν αυτή την ηλικία όσο γίνεται ανώδυνα. Δύο γλωσσικές επιλογές: 1. Με το ρήμα «Προσπαθήστε» σε προστακτική φαίνεται η προτρεπτική διάθεση του συγγραφέα. 2. Με τη χρήση του β' ενικού ρηματικού προσώπου, με το οποίο άμεσα απευθύνεται στους ηλικιωμένους.

Πληροφοριακό ύφος: Οι ηλικιωμένοι πρέπει να προσπαθούν να διατηρούν το μυαλό τους ενεργό μέσα από το διάβασμα, το γράψιμο, τις συζητήσεις, τη διαρκή επίλυση προβλημάτων.

14. Κριτήριο 19539

Εκφώνηση: Στο απόσπασμα *«...όπως η αναδιοργάνωση του συστήματος συνταξιοδότησης, η μακροχρόνια φροντίδα για τα άτομα της τρίτης ηλικίας και τα ψυχολογικά προβλήματα της γήρανσης.»* (2η παράγραφος), παρατηρείται:

α. συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας και ύφος λόγου που προβληματίζει

β. χρήση ονοματικών φράσεων και σοβαρό ύφος λόγου

γ. υποτακτική σύνδεση για την απόδοση πιο σύνθετων νοημάτων

δ. απλό ύφος λόγου με την επιλογή απλού και καθημερινού λεξιλογίου

Απάντηση: β.

15. Κριτήριο 20273

Εκφώνηση: Το ύφος λόγου στο σύνολο του Κειμένου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, κατά κύριο λόγο, ως:

α. ειρωνικό

β. οικείο

γ. επιστημονικό

δ. λαϊκό

[Δημιουργικότητα για μια υγιή τρίτη ηλικία]

*Αν θέλετε να μείνετε υγιείς, καθώς μεγαλώνετε, και να εξασφαλίσετε μακροζωία, ίσως θα πρέπει να προσθέσετε μερικούς ακόμη μυσ στην καθημερινή σας άσκηση: εκείνους της δημιουργικότητας. Σύμφωνα με την *Washington Post*, η έρευνα που διεξάγεται αφήνει να εννοηθεί ότι η δημιουργικότητα αποτελεί «κλειδί» για μια υγιή τρίτη ηλικία. Η συμμετοχή σε δραστηριότητες, όπως το τραγούδι, οι θεατρικές παραστάσεις ή άλλες παραστατικές τέχνες, αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής των ηλικιωμένων και η δημιουργικότητα μπορεί να εξασφαλίσει μακροζωία.*

Όταν οι ερευνητές μιλούν για δημιουργικότητα, δεν εννοούν μόνο τις τέχνες. Ο συγγραφέας και ψυχίατρος στο Πανεπιστήμιο Τζορτζτάουν, Νόρμαν Ρόξενταλ, ορίζει τη δημιουργικότητα ως ικανότητα για αναπάντεχες συνδέσεις, είτε δηλαδή να προσεγγίζει κανείς καθημερινά πράγματα με νέο τρόπο είτε να αναδεικνύει ασυνήθιστα πράγματα που διαφεύγουν της προσοχής των άλλων, συνειδητοποιώντας τη σημασία τους. Ο Τζέιμς Σ. Κάουφμαν, ο οποίος διδάσκει την εισαγωγή σε ένα τμήμα δημιουργικότητας στο Πανεπιστήμιο του Κονέκτικατ, δίνει έμφαση στην «καθημερινή δημιουργικότητα». Η φράση, που ανήκει στην ειδικό επί του θέματος Ρουθ Ρίτσαρντς, αφορά καθημερινές ασχολίες, όπως η ανατροφή των παιδιών, η κηπουρική ή η παροχή συμβουλών σε ένα φίλο.

Ο Κάουφμαν πιστεύει ότι ο καθένας μπορεί να είναι δημιουργικός. «Η δημιουργικότητα μπορεί να καλλιεργηθεί, όταν καταπιάνεται κανείς με αυτά που του αρέσουν είτε σε μικρή είτε σε μεγάλη ηλικία. Θα πρέπει όμως να αποφεύγετε τις συγκρίσεις με ιδιοφυείς δημιουργούς, ούτε να συγκεντρώνεστε τόσο στο αποτέλεσμα ώστε να σταματάει να έχει πλάκα η διαδικασία».

Οι άνθρωποι που ταξιδεύουν τείνουν να είναι πιο δημιουργικοί, λέει η Ντάρια Ζαμπελίνα, καθηγήτρια Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο του Άρκανσο. Τα ταξίδια ενθαρρύνουν τους ανθρώπους να επανεξετάζουν τα μοντέλα πραγματικότητας που έχουν διαμορφώσει. Ορισμένες μελέτες αποδεικνύουν ότι οι ταξιδιώτες έχουν μεγαλύτερη δημιουργική επιτυχία και όσοι απολαμβάνουν άγνωστες εμπειρίες τα πάνε καλύτερα στα τεστ που προϋποθέτουν αντισυμβατική σκέψη ή ανοιχτά ερωτήματα που μπορούν να απαντηθούν με αναρίθμητους τρόπους. Οι επιδόσεις σε τέτοιου είδους εξετάσεις διαφέρουν από εκείνες που μετρούν το IQ και ίσως προβλέπουν πτυχές δημιουργικότητας που μπορεί να αναπτύξουν οι άνθρωποι στον πραγματικό κόσμο.

Η συγγραφέας Ναόμι Σιχάμπ Νάι, μια 69χρονη από το Σαν Αντόνιο των ΗΠΑ, αυτοαποκαλείται «περιπλανώμενη ποιήτρια». Μέσα από μεγάλα ταξίδια έχει γίνει πιο παρατηρητική, εντοπίζοντας τις ομοιότητες που βλέπει ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς στη δουλειά της, η οποία περιλαμβάνει μυθιστορήματα, λογοτεχνία για νέους, στίχους καθώς και ποίηση. «Είναι πολύ σημαντικό να εκτίθεται κανείς σε εμπειρίες και να είναι λιγότερο μονοκόμματος και επικριτικός», λέει η Νάι, η οποία τιμήθηκε με το βραβείο του Εθνικού Κύκλου Βιβλιοκριτικών για το σύνολο του έργου της.

Απάντηση: β.

16. Κριτήριο 17200

Εκφώνηση: Το ύφος λόγου στο απόσπασμα: «εγώ, δεν πέφτω· εγώ, βαδίζω ίσια· εγώ, έχω πόδι σταθερό και σίγουρο. Εγώ δεν θα έκανα τη βλακεία να μην δω που τελειώνει το πεζοδρόμιο ή το κοτρόνι στη μέση του δρόμου», **αν λάβουμε υπόψη το περιβάλλον νόημα, μπορεί να χαρακτηριστεί ως:**

- α. ειρωνικό
- β. οικείο
- γ. γλαφυρό
- δ. σοβαρό

Απάντηση: α.

17. Κριτήριο 20289

Εκφώνηση: Θέλοντας να εξηγήσεις σ' έναν φίλο σου με πιο κατανοητό γι' αυτόν τρόπο κάποια σημεία του Κειμένου 1, να αλλάξεις τις λέξεις με έντονο χρώμα με συνώνυμες λέξεις απλούστερες.

Το μαθητικό χιούμορ

Σίγουρα το γέλιο και η χαλαρή διάθεση είναι μια μορφή διεξόδου στο σχολείο από το εντατικό διδακτικό πρόγραμμα, τις μαθητικές υποχρεώσεις των μαθητών και τον κόπο από τη συμμετοχή τους σε εξωσχολικές δραστηριότητες. Ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης, ίσως είναι και επιβεβλημένο να δημιουργείται μια πιο ευχάριστη και χαλαρή αντιμετώπιση της διδακτικής διαδικασίας. Άλλωστε, σήμερα πολλά παιδιά βιώνουν προβλήματα που πηγάζουν από την οικονομική δυσπραγία ή και σε συνδυασμό με τη διάλυση οικογενειακών δεσμών. Οπότε, είναι προτιμότερο το σχολικό περιβάλλον να αναπτύξει και να ενσταλάξει εκ νέου μορφές αλληλεγγύης και αγάπης μεταξύ των ανθρώπων σε μια κοινωνία που **βάλλεται ποικιλοτρόπως.**

Η καθημερινότητα στο χώρο του σχολείου δεν είναι εύκολη ούτε για τους εκπαιδευτικούς ούτε για τους μαθητές. Υπάρχει το άγχος, η εγρήγορση, η επιδίωξη για μεγιστοποίηση της προσοχής, το στρες των εξετάσεων, η ανταγωνιστικότητα, η προσπάθεια για αποδοτικότητα και από τους δύο εμπλεκόμενους. Αυτό όμως που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι το χιούμορ δεν είναι ένας αυτόματος μηχανισμός, με τη βοήθεια του οποίου μαγικά θα αρχίσει να βελτιώνεται το κλίμα στην τάξη, θα μειωθεί το άγχος και **συνακόλουθα** θα αυξηθεί το ενδιαφέρον των μαθητών και η αποδοτικότητά τους. Η επισημάνση αυτή δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητη.

Πράγματι, η παρουσία του χιούμορ επηρεάζει προς το καλύτερο την απόδοση των μαθητών, αυξάνοντας την προσοχή και τη νοητική εγρήγορση, βελτιώνοντας την αυτοσυγκέντρωση και τα κίνητρα για μάθηση. Η εμπειρία έχει δείξει ότι είναι προτιμότερο να υπάρχει έστω και ελάχιστο χιούμορ παρά να μην υπάρχει καθόλου. Το ζητούμενο από πλευράς εκπαιδευτικών είναι να επιτευχθεί ο **βέλτιστος** δυνατός συνδυασμός επάρκειας και ικανοτήτων, σοβαρότητας και αληθινού, υγιούς ενδιαφέροντος για τον μαθητή. Όταν όλα αυτά **διανθίζονται** με μικρές δόσεις χιούμορ, το αποτέλεσμα συγκεντρώνει περισσότερες πιθανότητες να είναι ευνοϊκό.

Η σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών στο σχολείο εμπλέκει ασφαλώς και το περιεχόμενο της διδακτέας ύλης κάθε γνωστικού αντικειμένου. Όταν η σχέση είναι αρμονική, η πρόσληψη των γνώσεων και η κατανόηση των μαθησιακών αντικειμένων, γίνεται, κατά τεκμήριο, ευκολότερα και πιο ουσιαστικά. Στοιχεία εγγύτητας, καλοσύνης, κατανόησης και αποδοχής, υποστήριξης και ενθάρρυνσης βελτιώνουν το κλίμα στην αίθουσα. Τα αντίθετα **διαταράσσουν** το καλό κλίμα και δεν προάγουν τη γνώση.

Από τα προηγούμενα κατανοεί κάποιος την αναγκαιότητα και άλλων παραγόντων επιτυχίας στη σχολική πραγματικότητα. Επομένως, το χιούμορ μπορεί να ιδωθεί ως εργαλείο που έχει υποβοηθητικό ρόλο στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος και της προσοχής του μαθητή και όχι ως αυτοσκοπός. Με το χιούμορ στη φαρέτρα του ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να μειώσει την ανία και να εντείνει το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων. Ωστόσο, ο τρόπος που διδάσκει κάθε εκπαιδευτικός είναι μοναδικός, δεν υπάρχουν έτοιμες συνταγές και η ενεργός μαθητική συμμετοχή αποτελεί πρόκληση και ζητούμενο.

Απάντηση:

βάλλεται → χτυπιέται.

συνακόλουθα → επομένως, κατ' επέκταση.

βέλτιστος → ο καλύτερος.

διανθίζονται → εμπλουτίζονται, «στολίζονται».

διαταράσσουν → διασαλεύουν, κλονίζουν.

18. Κριτήριο 28048

Εκφώνηση: Να αντικαταστήσεις στην 1η και 2η παράγραφο του Κειμένου 1 τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες, λέξεις ή φράσεις, νοηματικά ισοδύναμες, προκειμένου το ύφος του λόγου να γίνει πιο απλό και να πληροφορεί αντί να προκαλεί συναισθηματικά και να ευαισθητοποιεί τον αναγνώστη.

Εργαστήρια θεατρικού παιχνιδιού για παιδιά & εφήβους με τη Σοφία Παπαδοπούλου και την Ομάδα των Πέντε Εποχών

Τα παιδιά, ως ευαίσθητοι αποδέκτες απορροφούν όλους τους κραδασμούς της σύγχρονης κοινωνίας, γι' αυτό στις μέρες μας η ανάγκη για ουσιαστική επικοινωνία και έκφραση είναι επιτακτική.

Η Σοφία Παπαδοπούλου ηθοποιός, σκηνοθέτης και εμπυχωτρία φιλοδοξεί και αυτήν τη χρονιά μέσω της χαράς του παιχνιδιού και του θεάτρου, να δώσει μια διέξοδο στις ανησυχίες των παιδιών, που θα «φωτίσει» τον ψυχικό τους κόσμο, θα «ξεκλειδώσει» τις καρδιές και τα εκφραστικά τους μέσα και θα τα οδηγήσει στα «μονοπάτια» της ενσυναίσθησης.

Απάντηση:

απορροφούν : δέχονται

κραδασμούς: μηνύματα, επιδράσεις

φιλοδοξεί: στοχεύει, αποσκοπεί

διέξοδο: απάντηση, λύση

θα «φωτίσει»: θα τα βοηθήσει να κατανοήσουν

19. Κριτήριο 28122

Εκφώνηση: Υπόθεσε πως θέλεις να εξηγήσεις αυτό το κείμενο σε έναν φίλο σου λίγο ΠΙΟ απλά και κατανοητά για τον ίδιο. Να αντικαταστήσεις τις τονισμένες λέξεις του Κειμένου 1 με συνώνυμές τους που να επιτυγχάνουν ΠΙΟ απλό και εύληπτο ύφος: ενάργεια, διεξαγωγή, συνετού, εποικοδομητικός, διαπιστώνει.

Διάλογος και επικοινωνία

Δεν είναι εύκολο, αλλά είναι αναγκαίο και ίσως χρήσιμο να επιχειρήσουμε να εντοπίσουμε τις υποκειμενικές προϋποθέσεις, που χρειάζεται ο συνομιλητής, ώστε με την παρουσία του να συμβάλλει θετικά στη διεξαγωγή ενός διαλόγου.

Αρχικά, ο συνομιλητής πρέπει να θεωρεί ότι με τον διάλογο δεν ελέγχει κυρίως τις απόψεις των άλλων – μολονότι μπορεί κι αυτές να τις κρίνει και ίσως να τις επικρίνει – αλλά δοκιμάζει την ευστάθεια και πληρότητα των δικών του απόψεων κι έχει πρόθεση να αποδεχθεί εκείνη την άποψη, που θα φανεί στο τέλος πλησιέστερη προς την αλήθεια ή την αντικειμενική αποδοχή.

Εξάλλου, η συνειδητοποίηση της λειτουργίας του διαλόγου κάνει τον φρόνιμο συζητητή να μην βιάζεται να μιλήσει, αλλά να παρακολουθεί με προσοχή όσα λέγονται. Έτσι ωριμάζει και η δική του σκέψη, ώστε να προσφέρει κάτι καλύτερο αργότερα στην κοινή προσπάθεια: γνωρίζει άλλωστε ότι συχνά προσφέρει πιο πολλά με την προσεκτική ακρόαση ή το ερευνητικό του βλέμμα ή με την επίκαιρη διατύπωση απορίας, που κινητοποιεί δημιουργικά κάποιον άλλον ομιλητή πιο ομιλητικό.

Πέρα, όμως, από αυτά όποιος συμμετέχει στο διάλογο επιβάλλεται να γνωρίζει ότι οι σωστές απόψεις δεν χρειάζονται λόγια πολλά, ούτε βιαστικά ούτε οργισμένα, αλλά φράσεις μετρημένες, σαφείς και τονισμένες μόνο από τον παλμό που πηγάζει από την αγάπη για την αλήθεια και πάντα βέβαια θεμελιωμένη στην αρχή του επαρκούς λόγου. Ούτε φοβάται αυτός πως θα προλάβουν άλλοι να πουν τα σπουδαία: πάντα σχεδόν μένει για τον προσεκτικό ακροατή η τελευταία λέξη – διόρθωση του θέματος: στο κάτω κάτω περισσότερο κινδυνεύει να εκτεθεί με αποπήματα ο βιαστικός, παρά να χάσει ευκαιρίες ο συνετός συνομιλητής.

Παράλληλα, ο συζητητής οφείλει, όταν υποστηρίζει μία θέση, να στρέφεται σταθερά προς το θέμα, χωρίς άσκοπες και κουραστικές παρεκβάσεις. Στόχο του έχει να φωτίσει το θέμα, όχι να νικήσει τον συνομιλητή του. Τη δύναμη του λόγου του δεν την συνδέει με την ένταση της φωνής, αλλά με την ευστάθεια των επιχειρημάτων, την **ενάργεια** των προτάσεων. Αυτή η αρχή υποδεικνύει στον έντιμο συζητητή για ό,τι λέει να 'χει έτοιμα τα αποδεικτικά στοιχεία, για να υπερασπιστεί όσα υποστηρίζει.

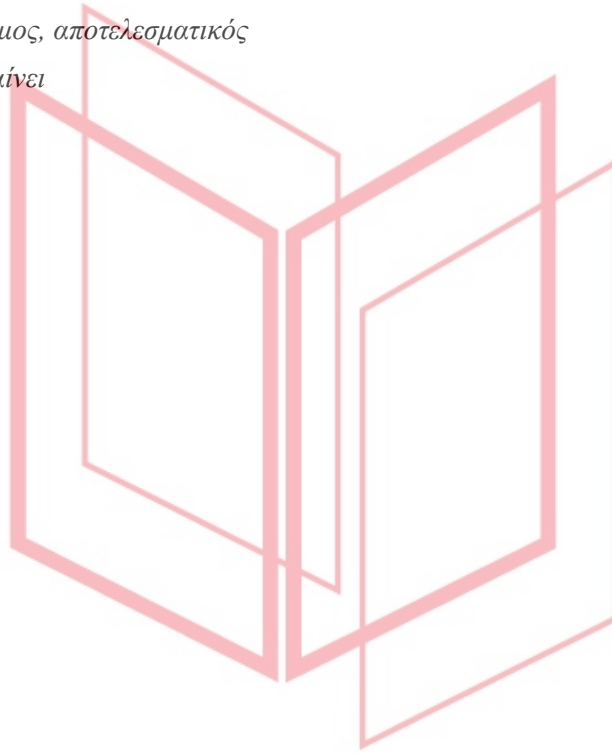
Ακόμα, ο γόνιμος διάλογος απαιτεί από τα συνομιλητή την απαλλαγή από «είδωλα»: από προκαταλήψεις, αυθεντίες, ερμηνείες και απόψεις μυθικές, που έχει αποδεχθεί στην παιδική φάση της πνευματικής του πορείας. Η προσωπική του απελευθέρωση από αυτά λειτουργεί με δύο τρόπους στη **διεξαγωγή** του διαλόγου: δεν χρησιμοποιεί ο ίδιος «είδωλα» ως επιχειρήματα και έπειτα παρακολουθεί την απαλλαγή των άλλων από τα ίδια «είδωλα».

Τέλος, αρετή του έντιμου και **συνετού** συνομιλητή είναι να διατηρεί πάντα σε υψηλό επίπεδο τον διάλογο, ώστε να είναι **εποικοδομητικός** και να γνωρίζει να αποχωρεί, όταν **διαπιστώνει** ότι δεν υπάρχει το κατάλληλο κλίμα από την πλευρά των συνομιλητών του. Ακόμη, καλό είναι να προσέρχεται στο διάλογο με τόση προθυμία να πειστεί όση επιθυμία έχει να πείσει, χωρίς ιδιοτέλεια και

προκαταλήψεις και άκαρπη εμμονή σε θέσεις που ελέγχονται αθεμιώτες.

Απάντηση:

- *Ενάργεια: σαφήνεια, καθαρότητα*
- *Διεξαγωγή: πραγματοποίηση*
- *Συνετού: μυαλωμένου*
- *Εποικοδομητικός: γόνιμος, αποτελεσματικός*
- *Διαπιστώνει: καταλαβαίνει*

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ